

Конащук Н.Е.,
аспірантка кафедри фінансів
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

THEORETICAL PRINCIPLES OF EFFECTUATION OF PUBLIC PROCUREMENT

Konashchuk N., PhD student,
department of Finance,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто теоретичну базу здійснення публічних закупівель, визначено основні поняття, якими оперуються при їх здійсненні, з'ясовано роль закупівель в економіці країни, наведена класифікація. Виявлено основні принципи європейської практики при здійсненні публічних закупівель. У зв'язку з тим, що система закупівель має значний вплив на економіку держави розглянуто стратегічну, інноваційну, контрольну, соціальну, регулюючу, стимулюючу функції держави, на які спрямовані закупівлі. Для систематизації інформації про діючу систему публічних закупівель в Україні та для здійснення її подальшого аналізу розглянута її організаційна модель.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: публічні закупівлі, торги, бюджетні кошти, модель закупівель

ABSTRACT. The article discusses the theoretical basis of public procurement, the basic concepts, which are operated in carrying out public procurement, the role of procurement in the economy. The principles of european public procurement practice are revealed: transparency; accountability and compliance procedures; open and effective competition; non-discrimination; justice. Due to the fact that the system of procurement has a significant impact on the economy of the state is considered a strategic, innovative, control, social, regulatory, stimulating functions of the state, aimed at public procurement. The classification of public procurement is based on the following criteria: according to the geography of the bidding- state and international; the expected value thresholds- above thresholds (open tender, negotiated procedure and competitive dialogue) and below the thresholds (below the thresholds procurement and report); model of purchases- centralized, decentralized and mixed; by the subject of procurement- there are purchases of goods, works and services.

KEYWORDS: public procurement, bidding, budget funds, procurement model.

Закупівля товарів, робіт та послуг за бюджетні кошти здійснюється із застосуванням тендерів, що потенційно сприяє економії бюджетних коштів та прозорості закупівельного процесу. Обмеженість знань учасників процедур закупівель, недосконалість законодавства стає перешкодою розвитку еко-системи публічних закупівель.

Мета статті. Розглянути теоретичну базу здійснення публічних закупівель та їх роль в економіці держави та удосконалити класифікацію

Виклад основного матеріалу. Необхідним є визначення поняття закупівля як основи системи публічних закупівель. Вітчизняні та іноземні науковці відносять до поняття публічні закупівлі такі дефініції як закупівля, тендер, торги, прок'юurement, державні закупівлі та публічні закупівлі.

Закупівля – це процес придбання замовником товарів, робіт, послуг належної якості, у необхідній кількості, у потрібний час, за прийнятною ціною, у відповідного постачальника [1].

Тендер (англ. Tender) — пропозиція. О. Череватий визначає тендер — як конкурентна форма розміщення замовлення на закупівлю товарів, надання послуг чи виконання робіт відповідно до заздалегідь визначених у документації умов, в узгоджені терміни на принципах змагальності, справедливості й ефективності [2].

С. Науменко у свої працях ототожнює поняття тендер та торги та визначає це як здійснення конкурентного відбору учасників з метою визначення переможця тендеру (торгів) згідно з процедурами (крім процедури закупівлі в одного постачальника) або оголошення покупцем (замовником) конкурсу для продавців (постачальників) із заздалегідь визначеними характеристиками [3].

Також, під торгами (тендерами) розуміється або процедура розміщення замовлень на закупівлю продукції для державних постачань, тобто, власне кажучи, спосіб закупівлі, або конкурс [4].

У вітчизняній економічній літературі немає чіткого розмежування між дефініціями «державні закупівлі» та «публічні закупівлі». О. Критенко, зазначає, що державні закупівлі – це певна, регламентована законодавством діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг з найбільшою ефективністю й найменшими витратами для забезпечення діяльності держави та впливу на розвиток галузей національної економіки й зміцнення соціальної політики [5]. На думку Н. Ткаченко - це механізм взаємовідносин між замовником та учасниками щодо розміщення державних договорів на постачання товарів, надання послуг та виконання робіт переважно на конкурентних засадах відповідно до бюджетних призначень, що здійснюються з метою задоволення державних потреб [6]. Державна закупівля – це процес придбання замовником товарів, робіт, послуг належної якості, у необхідній кількості, у потрібний час, за прийнятною ціною, у відповідного постачальника за державні кошти [7]. В.В. Зубар, розглядає державні закупівлі - як закупівлі, що здійснюються шляхом прямого придбання органами державного управління та місцевого самоврядування (бюджетними установами і підприємствами) суспільно необхідних товарів за рахунок коштів платників податків і неподаткових доходів, акумульованих у бюджетах та позабюджетних фондах держави [8]. У сучасному українському законодавстві термін «публічна закупівля» з'явився лише у 2016 році з появою нового Закону України «Про публічні закупівлі» [9], в якому визначається як придбання замовником товарів, робіт і послуг. Слід зазначити, що дане визначення не може в повній мірі охарактеризувати сутність публічних закупівель, адже публічні закупівлі є ширшим поняттям, аніж державні закупівлі. Провівши аналіз вищезазначених визначень, у вузькому значенні економічну сутність публічних закупівель можна визначити як виконання функцій держави та задоволення суспільних потреб за рахунок закупівлі товарів, робіт та послуг за рахунок публічних фондів. У широкому значенні - це механізм перерозподілу грошових коштів. Закупівлі здійснюються за рахунок державного або місцевого бюджетів а також за

кошти державних та комунальних підприємств, фактично за кошти платників податків. Акумуляовані кошти повертаються до платників податків у вигляді товарів, робіт та послуг, що були придбані за бюджетні кошти.

Важливість *ролі* публічних закупівель обумовлюється не тільки значними обсягами коштів, що спрямовані на задоволення суспільних потреб держави, вони також сприяють таким напрямкам як:

- створення нових робочих місць на ринку праці;
- створення попиту на інноваційні товари, роботи та послуги;
- ефективність використання бюджетних коштів;
- залучення бізнесу до участі в тендерах;
- регулювання кон'юнктури ринку;
- охорона навколишнього середовища;
- підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу.

Також, визначається фінансова роль державних закупівель, що полягає у регулюванні формування і виконання Державного та місцевого бюджетів. Бюджетний кодекс зобов'язує розпорядників державних коштів здійснювати платежі з бюджету лише за наявності бюджетного призначення, що має кількісні та часові обмеження на бюджетний рік [10].

Світова практика публічних закупівель визначає базові принципи їх здійснення: транспарентність, підзвітність, забезпечення конкуренції, недопущення дискримінації. Основні *принципи* здійснення публічних закупівель в Україні включають в себе принцип максимальної економії та ефективності, відкритість та прозорість на всіх стадіях закупівель, недискримінація учасників, об'єктивна та неупереджена оцінка тендерних пропозицій, запобігання корупційним діям і зловживанням.

Принцип максимальної економії та ефективності має на меті мінімізацію витрат на придбання певних товарів, робіт та послуг, тобто співвідношення ціни та якості при здійсненні закупівлі. Окрім ціни, важливим критеріями є найменші витрати протягом життєвого циклу товару та потенційні додаткові витрати.

Згідно українського законодавства приймати участь у публічних закупівлях можуть практично всі, що мають статус юридичної або фізичної особи, резиденти та нерезиденти на рівних правах, що реалізує в собі принцип недискримінації учасників. Також, тендери повинні відбуватись на заздалегідь оголошеними правилами та своїми умовами забезпечувати рівні умови для всі учасників.

Принцип відкритості та прозорості на всіх стадіях закупівель полягає у повноті доступу до будь-якої інформації стосовно тендеру через електронну систему закупівель, а також наданні інформації зацікавленим особам.

Проведення публічних закупівель знаходяться під значною увагою контролюючих органів. Законодавством передбачено оприлюднення документів, що пов'язані із проведенням закупівлі та складання звітності. Замовники несуть цивільно-правову, дисциплінарну та адміністративну відповідальність, що запобігає корупційним діям і зловживанням.

Дослідження сучасної економічної літератури допомогло виявити, що питання класифікації публічних закупівель є недостатньо висвітленим та у повній мірі класифікованим.

Класифікувати публічні закупівель можна за такими критеріями (табл.1) за географією проведення торгів: державні та міжнародні; за очікуваною вартістю порогів: вищепорогові (відкриті торги, переговорна процедура та конкурентний діалог) та допорогові (допорогові закупівлі та звіт про укладений договір); за моделлю закупівель: централізована, децентралізована та змішана; конкуренція вважається такою, коли прийшло два та більше учасника на торги. За предметом закупівлі розрізняють закупівлі товарів, робіт та послуг.

Класифікація публічних закупівель

Критерій	Класифікація
Географія	- міжнародні - державні
Пороги	- допорогові - вищепорогові
Модель закупівлі	- центразована - децентралізована - змішана
Предмет закупівлі	- товари - роботи - послуги
Конкуренція	- конкурентні - неконкурентні

Джерело: Складено автором

Система публічних закупівель має значний вплив на економіку держави. Публічні закупівлі спрямовані на виконання ряду функцій держави, узагальнено дані функції наведено у табл.2

Таблиця 2

Функції держави у здійсненні публічних закупівель

Функція	Напрямок реалізації
Стратегічна	Підтримка перспективних галузей економіки
Інноваційна	Створення економічних передумов для розвитку інноваційної продукції
Контрольна	Контроль за використанням бюджетних коштів
Соціальна	Забезпечення зайнятості населення за рахунок створення нових робочих місць
Регулююча	Вплив на кон'юктуру ринку, створення попиту на певні категорії товарів
Стимулююча	Стимулювання макроекономічних показників держави

Джерело: Складено автором

Для систематизації інформації про діючу систему публічних закупівель в Україні необхідно розглянути її *організаційну модель*.

Суб'єктами державних закупівель виступають всі органи державної влади, місцевого самоврядування, соціального страхування, а також юридичні особи (підприємства, установи, організації) та їх об'єднання, які забезпечують потреби держави або територіальної громади, якщо така діяльність не здійснюється на промисловій чи комерційній основі. Замовником є держава в особі державних організацій та установ, представниками яких є посадові особи. Проте при здійсненні закупівель за державні кошти у такої особи може виникнути зацікавленість у потенційному постачальнику, що призведе до корупції [11]. Отже, *суб'єктами* публічних закупівель є замовники учасники закупівлі, уповноважений орган в сфері публічних закупівель – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, контролюючі органи, громадянське суспільство, правоохоронні органи. Також, слід зазначити, що чіткого визначення поняття «суб'єкт державних закупівель» в сучасному законодавстві України не надано.

Замовники - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи (підприємства, установи, організації) та їх об'єднання, які забезпечують потреби держави або територіальної громади та здійснюють це не на комерційній основі. Замовники відповідають одному з критеріїв: юридична особа є розпорядником, одержувачем бюджетних коштів; органи державної влади чи органи місцевого самоврядування або інші замовники володіють більшістю голосів у вищому органі управління юридичної особи; у статутному капіталі юридичної особи державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відсотків.

Учасники закупівлі – фізична або юридична особа (резидент або нерезидент), яка подала свою цінову пропозицію та письмово виявила бажання брати участь у закупівлі. У разі проведення переговорної процедури – взяла участь у переговорах стосовно закупівлі.

Об'єктами публічних закупівель є залишки державних коштів на казначейських рахунках, надходження грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, тобто всі грошові кошти, які спрямовані на здійснення закупівель.

Висновки. Публічні закупівлі виступають як механізм регулювання кон'юктури ринку, а також запобігають проявам корупції в органах державної влади за рахунок того, що більшість закупівель проходять через електронну систему Prozorro. На сьогодні теоретична база публічних закупівель не є досконалою та має значну кількість термінів, що дублюють один одного. Напрямами подальших досліджень є оптимізація категорійного апарату публічних закупівель.

Список літератури:

1. Голуб Ю. О. Сутність та роль контролю державних закупівель у сучасних умовах / Ю. О. Голуб // Економіка роз- витку. – 2012. – № 1 (61). – С. 54 – 58. – С. 56.
2. Череватий О. С. Тендери як один з елементів маркетингових комунікацій підприємства /О. С. Череватий // Управління розвитком. – 2012. - №3. – С. 57 – 59
3. Науменко С. М. Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації / С. М. Науменко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Вип.1 (10), Т. 2.– С. 242-247
4. Бондаренко Д. О. Походження цивільно-правових термінів "торги" і "тендер" та їх сучасне тлумачення/ Д. О. Бондаренко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - 2006. - № 33. - С. 353-358.
5. Критенко О. О. Теоретичні підходи до визначення поняття «державні закупівлі» / О. О. Критенко // Вісник Академії митної служби України. – 2014. – № 1. – С. 25. – (Серія «Державне управління») : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamscudu_2014_1_5.pdf
6. Ткаченко Н. Б. Макроекономічні аспекти державних закупівель / Н. Б. Ткаченко, Ю. М. Уманців // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 82–88.
7. Ю. О. Голуб - Сутність та роль контролю державних закупівель у сучасних умовах - страница 2. Страницы: 1 2. 18. Колісник Т. Типові порушення кваліфікаційних вимог / Колісник Т. // Державні закупівлі України. - 2006. - № 5. - С. 27-30

8. Зубар В. В. Формування механізму управління системою державних закупівель в Україні : дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Зубар Владислав Володимирович. — Х., 2010. — 222 с.
9. Закон України «Про публічні закупівлі» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
10. Ткаченко Н. Б. Управління державними закупівлями: монографія / Н. Б. Ткаченко. – К.: Книга, 2007. – 296 с
11. Пінькас, Г.І. Фінансово – економічний механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель [Текст] : дисертація... канд. екон. наук, спец.: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Г.І. Пінькас; наук. керівник С.П. Ярошенко. – Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2009. – 221 с.

References:

1. Holub Yu. O. Sutnist' ta rol' kontrolyu derzhavnykh zakupivel' u suchasnykh umovakh / Yu. O. Holub // Ekonomika roz- vutku. – 2012. – # 1 (61). – S. 54 – 58. – S. 56. [In Ukrainian]
2. Cherevatyy O. S. Tendery yak ody z elementiv marketynhovykh komunikatsiy pidpryyemstva /O. S. Cherevatyy // Upravlinnya rozvytkom. – 2012. - #3. – S. 57 – 59 [In Ukrainian]
3. Naumenko S. M. Systema tendernykh zakupivel': teoretyko-metodolohichni pidkhody do definitsiyi i klasyfikatsiyi / S. M. Naumenko // Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti. – 2014. – Vyp.1 (10), T. 2.– S. 242-247 [In Ukrainian]
4. Bondarenko D. O. Pokhodzhennya tsyvil'no-pravovykh terminiv "torhy" i "tender" ta yikh suchasne tlumachennya/ D. O. Bondarenko // Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu vnurishnykh sprav. - 2006. - # 33. - S. 353-358. [In Ukrainian]
5. Krytenko O. O. Teoretychni pidkhody do vyznachennya ponyattya «derzhavni zakupivli» / O. O. Krytenko // Visnyk Akademiyyi mytnoyi sluzhby Ukrayiny. – 2014. – # 1. – S. 25. – (Seriya «Derzhavne upravlinnya») : [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamcudu_2014_1_5.pdf [In Ukrainian]
6. Tkachenko N. B. Makroekonomichni aspekty derzhavnykh zakupivel' / N. B. Tkachenko, Yu. M. Umantsiv // Finansy Ukrayiny. – 2009. – # 8. – S. 82–88. [In Ukrainian]
7. Yu. O. Holub - Sutnist' ta rol' kontrolyu derzhavnykh zakupivel' u suchasnykh umovakh - stranytsa 2. Stranytsy: 1 2. 18. Kolisnyk T. Typovi porushennya kvalifikatsiynykh vymoh / Kolisnyk T. // Derzhavni zakupivli Ukrayiny. - 2006. - # 5. - S. 27-30 [In Ukrainian]
8. Zubar V. V. Formuvannya mekhanizmu upravlinnya systemoyu derzhavnykh zakupivel' v Ukrayini : dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02 / Zubar Vladyslav Volodymyrovych. — Kh., 2010. — 222 s. [In Ukrainian]
9. Zakon Ukrayiny «Pro publichni zakupivli» [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19> [In Ukrainian]

10. Tkachenko N. B. Upravlinnya derzhavnymy zakupivlyamy: monohrafiya / N. B. Tkachenko. – K.: Knyha, 2007. – 296 s. [In Ukrainian]
11. Pin'kas, H.I. Finansovo – ekonomichnyy mekhanizm formuvannya konkurentospromozhnoho rynku derzhavnykh zakupivel' [Tekst] : dysertatsiya... kand. ekon. nauk, spets.: 08.00.08 – hroshi, finansy i kredyt / H.I. Pin'kas; nauk. kerivnyk S.P. Yaroshenko. – Sumy: DVNZ "UABS NBU", 2009. – 221 s. [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.11.2017р.

УДК 339.138:659.1

Олексієнко О.П.,
Магістр, VI курс,
Факультет економіки та управління,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

РЕКЛАМА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БРЕНДУ

ADVERTISEMENT AS A WAY OF BRAND COMPETITIVENESS INCREASE

Oleksiienko O.,
Master, VI course,
Economics and Management Faculty,
Kyiv National Economic University

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена дослідженню використання реклами у різних медіа-каналах з метою донесення конкурентних переваг компанії до потенційних споживачів, максимальної передачі рівня конкурентоспроможності підприємства у свідомість клієнтів, а також ефективного проходження шляху взаємодії бренду з покупцем.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: конкурентна перевага, конкурентоспроможність, реклама, бренд.

ABSTRACT. The article is dedicated to considering of advertisement using in various media channels in order to bring the competitive advantages of the company to potential customers, maximize the transfer of the level of competitiveness of the enterprise to the consciousness of clients and for the effective passage of the path of interaction between the brand and the buyer.

KEY WORDS: competitive advantage, competitiveness, advertisement, brand.